

คำกริยาการิตที่ต้องปรากฏในประโยคซับซ้อน

๓.๑ ประเภทของคำกริยาการิตตามการเกิดในรูปประโยคที่ต่างกัน

ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒^๑ ชิบาตานิได้ศึกษาประโยคการิต ๒ ชนิด คือ

๑. ประโยคการิตที่เหตุการณ์ทั้งที่เป็นสาเหตุและที่เป็นผลมีรูปปรากฏ (Productive Causative Sentence) เช่น

เขาทำให้เรือจม

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของประโยคชนิดนี้เป็นดังนี้ คือ

$$N_1 \quad V \quad \left[\begin{array}{l} N_2 \\ V \quad (NP) \end{array} \right]_S \quad / \quad N_1 \neq N_2$$

N = คำนาม

V = คำกริยา

S = ประโยค

โครงสร้างนี้จะอ่านได้ว่าประโยคการิตชนิดนี้จะประกอบด้วย คำนาม คำกริยาแท้ แล้วตามด้วยประโยคซึ่งมี คำนาม คำกริยา และ อาจจะมีคำนามซึ่งเป็นกรรมอีก โดยมีข้อแม้ว่าคำนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานคำแรก จะเป็นคำนามคนละคำกับคำนามซึ่งเป็นประธานที่อยู่ในประโยคซ้อน

^๑หน้า ๑๒-๑๓.

^๒Masayoshi Shibatani, "The Grammar of Causative Constructions: A Conspectus" in Syntax and Semantics: The Grammar of Causative Constructions 6, ed. Masayoshi Shibatani, (New York: Academic Press, 1976), pp. 1-39.

๒. ประโยคการิตที่เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุปรากฏรูป แต่เหตุการณ์ที่เป็นผลไม่ปรากฏรูป (Lexical Causative Sentence) เช่น "John killed Bill."
โครงสร้างของประโยคนี้ คือ N V N นั่นคือมีคำนามซึ่งเป็นประธาน คำกริยาและตามด้วยคำนามซึ่งเป็นกรรม

คำกริยาที่ปรากฏในโครงสร้างของประโยคทั้งสองชนิดที่กล่าวมาแล้วมีลักษณะต่างกัน กล่าวคือ คำกริยาที่เกิดในประโยคชนิดแรก (productive causative verb) จะต้องมีการมีประโยคตามหลังเสมอ นับเป็นลักษณะต้องเกิด (obligatory) ด้วยเหตุนี้ คำกริยาการิตแบบนี้จะต้องปรากฏรูปในประโยคซับซ้อนเท่านั้น ส่วนคำกริยาการิตชนิดที่สอง (lexical causative verb) เป็นคำกริยาที่เกิดในโครงสร้างประโยคความเดียวเท่านั้น

ในภาษาไทยมีประโยคการิตซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์ในลักษณะเดียวกับที่ชิบาตานิกกล่าว คือ ประโยคการิตที่เป็นประโยคความเดียวในภาษาไทย ถึงแม้จะมีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำกริยา+คำนาม แต่ก็มีความหมายคลุมทั้ง ๒ เหตุการณ์ เช่น "เขาดึงกระดาษ" จะมีความหมายของเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ คือ เขาทำอาการดึงกระดาษ และมีความหมายที่เป็นผล คือ กระดาษขาด

ส่วนประโยคการิตแบบซับซ้อน เช่น

เขาทำกระจกแตก

เขาให้น้องนอน

เขาทำให้แก้อี๋หัก

จะมีรูปทั้งของเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุและที่เป็นผลปรากฏอยู่ ประโยคการิตแบบนี้มีโอกาสปรากฏใช้มากกว่าประโยคการิตแบบประโยคความเดียว

ประโยคการิตแบบที่ ๒ คือ แบบที่เป็นประโยคความเดียว สามารถจะเกิดเป็นประโยคซ้อนในประโยคการิตแบบที่ ๑ ได้ เช่น

น้องให้เขาดึงกระดาษ

แม่ให้เขาโค่นต้นไม้

จะเห็นได้ว่าประโยคดังกล่าวนี้ ประโยคแรกประกอบขึ้นด้วย "น้องให้เขา" และ "เขาฉีกกระดาษ" "เขาฉีกกระดาษ" ซึ่งเป็นประโยคซ้อนนั้นเป็นประโยคการิตแบบประโยคความเดียว ส่วนประโยคที่สอง ประกอบด้วย "แม่ให้เขา" และ "เขาโค่นต้นไม้" "เขาโค่นต้นไม้" ซึ่งเป็นประโยคซ้อนนั้น ก็เป็นประโยคการิตแบบประโยคความเดียว

ประโยคทั้งสองจะมีเหตุการณ์รวม ๔ เหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ ๒ เหตุการณ์ และเหตุการณ์ที่เป็นผล ๒ เหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุอย่างแรก คือ "น้องให้เขาทำอาการบางอย่าง" "แม่ให้เขาทำอาการบางอย่าง" เหตุการณ์ที่เป็นผลอย่างแรกคือ "เขาฉีกกระดาษ" "เขาโค่นต้นไม้" ส่วนเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุเหตุการณ์ที่ ๒ คือ "เขาทำอาการบางอย่างกับกระดาษ" และ "เขาทำอาการบางอย่างกับต้นไม้" ส่วนเหตุการณ์ที่เป็นผล เหตุการณ์ที่ ๒ คือ "กระดาษฉีก" และ "ต้นไม้โค่น"

* ในภาษาไทยคำกริยาการิตก็สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือ

๑. คำกริยาการิตที่ต้องเกิดในประโยคซับซ้อนในภาษาไทย (Productive Causative Verb) เช่น

มาลให้นกตาย

สุธีหำมับรรหัดหัก

๒. คำกริยาการิตที่เกิดในประโยคความเดียวในภาษาไทย (Lexical Causative Verb) เช่น

วินย ปเิดประจ

ประชาหักกิงมั

ในบทนี้จะศึกษาเฉพาะคำกริยาการิตชนิดแรก คือ ชนิดที่ต้องปรากฏในประโยคซับซ้อนในภาษาไทย

๓.๒ คำกริยาการริตที่ต้องเกิดในประโยคซับซ้อนในภาษาไทย (Productive Causative Verb)

ดังได้กล่าวมาแล้ว คำกริยาการริตแบบนี้ต้องเกิดในโครงสร้างของประโยคซับซ้อน (Complex sentence) เสมอ เช่น

๑. นัททำแจกันแตก
๒. ภาษีให้น้องทำการบ้าน
๓. ไฟเราะทำให้แมวตาย

จะเห็นได้ว่าประโยคเหล่านี้มีโครงสร้างของประโยคซับซ้อน ประกอบด้วย ๒ ประโยค คือ

๑. ประโยคหลัก
๒. ประโยคซ้อน

ประโยคหลักจะเป็นประโยคที่แสดงถึง เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ ส่วนประโยคซ้อนจะแสดงถึง เหตุการณ์ที่เป็นผล ในตัวอย่าง ประโยคหลักคือ "นัททำ", "ภาษีให้", "ไฟเราะทำให้" แสดงเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุคือ

๑. นัท เป็นคนทำให้เกิดบางสิ่งบางอย่างกับแจกัน
๒. ภาษีเป็นคนให้น้องทำการบางอย่าง
๓. ไฟเราะ เป็นคนทำให้เกิดการบางอย่างกับแมว

ประโยคซ้อนในตัวอย่าง คือ "แจกันแตก", "น้องทำการบ้าน" และ "แมวตาย" แสดงเหตุการณ์ที่เป็นผลของเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ ซึ่งแสดงโดยประโยคหลักตามที่กล่าวมาแล้ว ตามลำดับ

ด้วยเหตุที่ประโยคการริตมีรูปของ เหตุการณ์ทั้งที่เป็นสาเหตุและที่เป็นผล เป็น ประโยคซับซ้อนจึงมีคำกริยา ๒ ตัว คือ คำกริยาในประโยคหลัก และคำกริยาในประโยคซ้อน คำกริยาในประโยคหลักและคำกริยาในประโยคซ้อนมีการเกิดที่มีข้อจำกัดที่น่าจะศึกษาดังนี้ คือ

๑. การรกรของค่านามที่เป็นประธานที่เกิดกับคำกริยาในประโยคหลัก
๒. อรรถลักษณะของประธานที่เกิดกับคำกริยาในประโยคหลัก
๓. ลักษณะของคำกริยาในประโยคซ้อน

๓.๓ คำกริยาในประโยคหลักหรือคำกริยาการิต

ในภาษาไทย คำกริยาในประโยคหลักของประโยคการิตที่แสดงเหตุการณ์ทั้งที่เป็นสาเหตุและทั้งที่เป็นผลปรากฏรูป มีอยู่ ๓ คำ คือ "ทำ" "ให้" และ "ทำให้" ตัวอย่างเช่น

ปรีดาทำระจกแตก

มาลีให้น้องนอน

สัญญาทำให้ฉันร้องไห้

๓.๓.๑ ลักษณะของคำกริยาการิตกับคำกริยาการิตที่พ้องรูปพ้องเสียง

คำกริยาการิต "ทำ" และ "ให้" มีรูปและเสียงพ้องกับคำกริยาการิต "ทำ" และ "ให้" อย่างไรก็ตาม คำกริยาการิต "ทำ" และ "ให้" กับคำกริยาการิต "ทำ" และ "ให้" มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนทั้งในแง่ของโครงสร้างของประโยค และในแง่ของความหมายดังจะเห็นได้ต่อไปนี้

คำกริยา "ทำ"

คำกริยา "ทำ" ในประโยค ๒ ประโยคต่อไปนี้ มีลักษณะต่างกัน ๒ ประการ

นักเรียนทำขนม

ปรีดาทำระจกแตก

จะเห็นว่าโครงสร้างของประโยคทั้งสองนี้มีลักษณะต่างกัน คือ ในประโยคแรก โครงสร้างเป็นประโยคความเดียวประกอบด้วย ประธาน คำกริยา และ กรรม คำกริยา

"ทำ" จะตามหลังด้วยคำนามที่เป็นกรรมเพียงตัวเดียวเท่านั้น^๑ คำกริยา "ทำ" ตามที่กล่าวมานี้เป็นคำกริยาอาการ ส่วนโครงสร้างของประโยคที่สองมีลักษณะเป็นประโยคซับซ้อน คือ ประกอบด้วยประโยค ๒ ประโยคมาซ้อนกัน นั่นก็คือ ปริศนาทำ+กระจกแตก คำกริยา "ทำ" ในประโยคนี้จะต้องตามหลังด้วยประโยคเสมอ ไม่สามารถจะตามด้วยคำนามเพียงคำเดียวได้ เช่น

*ปริศนาทำกระจก

ส่วนในแง่ของความหมายนั้น คำกริยา "ทำ" ในประโยค "นักเรียนทำการบ้าน" ซึ่งเป็นอาการ มีความหมายว่าทำอาการอย่างหนึ่งและมีผลลัพธ์^๒จากการกระทำนั้น ในประโยคนี้ นักเรียนทำอาการ และผลลัพธ์ของการกระทำคือ "การบ้าน" แต่การกระทำอาการนี้มีได้เป็นสาเหตุให้เกิดอาการอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นซึ่งเป็นผลต่อกรรมเลย ส่วนในประโยค "ปริศนาทำกระจกแตก" มีความหมายว่า ทำอาการอย่างหนึ่งอันเป็นสาเหตุให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดสภาพแตกต่างออกไปหรือ เกิดอาการอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น ปริศนาทำอาการอย่างหนึ่ง และมีผลกระทบกับกรรม คือ เป็นสาเหตุให้กรรมคือ "กระจก" เปลี่ยนสภาพเป็น แตก

/ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า

๑. คำกริยาอาการกริยา "ทำ" นั้น เกิดในประโยคความเดียวซึ่งมีคำนามตามหลังได้เท่านั้น ไม่สามารถตามด้วยประโยคได้ ส่วนคำกริยาอาการ "ทำ" ต้องเกิดในประโยคซับซ้อน

^๑ คำกริยา "ทำ" ในความหมายของประโยคที่ ๑ อาจเกิดในรูปประโยคต่อไปนี้ได้ เช่น "นักเรียนทำขนมอร่อย" คำว่า "อร่อย" อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นคำวิเศษณ์ประกอบขนม และประโยคนี้ก็ยังเป็นประโยคความเดียว อย่างไรก็ตามก็อาจวิเคราะห์ประโยคนี้เป็นประโยคซับซ้อน แม้ว่าจะวิเคราะห์เป็นประโยคซับซ้อน ประโยค "นักเรียนทำขนมอร่อย" ก็ต่างกับประโยค "ปริศนาทำกระจกแตก" กล่าวคือ "ขนม" จะมีการกเป็นเป้าหมาย (goal) ในขณะที่ "กระจก" มีการกเป็นผู้รับสภาพ (patient)

^๒ ผลลัพธ์ ถ้าพิจารณาในแง่ของการก อาจเทียบได้กับ factitive ตามทฤษฎีของฟิลมอร์ (Fillmore: 1970)

เท่านั้น โดยเกิดเป็นกริยาหลัก และมีประโยคซ้อนตามหลัง ไม่สามารถจะตามด้วยคำนาม เพียงคำเดียวได้

๒. คำกริยาอาการ "ทำ" ไม่ได้แสดงถึงสาเหตุหรือผลของการกระทำอาการ ส่วนคำกริยาอาการ "ทำ" แสดงถึงสาเหตุของการกระทำกริยานั้น และผลของการกระทำกริยานั้น

คำกริยา "ให้"

คำกริยา "ให้" ในประโยค ๒ ประโยคต่อไปนี้มีลักษณะต่างกัน ๒ ประการ

เขาให้ขนมน้อง

เขาให้น้องนอน

ประโยคทั้งสองมีความแตกต่างกันทางไวยากรณ์ คือ คำกริยาอาการ "ให้" ในประโยคแรกต้องตามด้วย ๑. กรรมตรง เช่น "เขาให้ขนม" หรือ ๒. กรรมตรงและกรรมรอง เช่น "เขาให้ขนมน้อง" หรือ ๓. กรรมรอง เช่น "เขาให้น้อง" ในทั้ง ๓ ประโยคนี้ อาจมีประโยคมาซ้อนได้เฉพาะในประโยคที่ ๑ และ ๒ ที่มีกรรมตรง หรือ กรรมตรงและกรรมรองของ "ให้" ปรากฏเท่านั้น คือ "เขาให้ขนมกิน" และ "เขาให้ขนมน้องกิน" ส่วนคำกริยาอาการ "ให้" ในประโยค "เขาให้น้องนอน" ต้องมีประโยคซ้อน และไม่มีกรรมรอง และกรรมของคำว่า "ให้" ต้องเป็นประธานของคำกริยาในประโยคซ้อนด้วย

นอกจากนี้คำกริยา "ให้" ที่เป็นคำกริยาอาการต่างจากคำกริยา "ให้" ที่เป็นคำกริยาอาการในแง่ความหมาย กล่าวคือ คำกริยาอาการ "ให้" หมายความว่าให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น "ครูให้นักเรียนทำงาน" ส่วน "ให้" ที่เป็นอาการ จะหมายถึงมอบสิ่งที่เป็นของตนแก่อีกผู้หนึ่ง ซึ่งตรงกับ "to give" ในภาษาอังกฤษ เช่น "เขาให้ขนมฉัน"

คำกริยา "ทำให้"

สำหรับคำกริยาอาการ "ทำให้" นั้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า แม้ว่าจะมีรูปคล้าย

กับคำ "ทำ" และ "ให้" รวมกันก็จริง แต่ "ทำให้" ซึ่งเป็นกริยาการิตนี้ก็ไม่สามารถแยก
คำได้ เพราะจะทำให้ความหมายแตกต่างกันไป หรือมีลักษณะทางไวยากรณ์แตกต่างกัน (ดู ต.๓.๒)

สรุปได้ว่า คำกริยาการิตทั้ง ๓ คำที่กล่าวมานี้ มีลักษณะเฉพาะของคำต่างจาก
กริยาการิตซึ่งอาจพ้องรูปพ้องเสียง และต่างจากคำกริยาการิตซึ่งอาจมีรูปใกล้เคียงกันเอง
อีกด้วย

๓.๓.๒ ความแตกต่างกันของคำกริยาการิต "ทำ" "ให้" และ "ทำให้"

แม้ว่าคำกริยาการิต "ทำ" "ให้" และ "ทำให้" จะมีลักษณะเหมือนกันดังที่ได้
กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่คำกริยาการิตทั้งสามนี้ก็ยังมีลักษณะอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน และทำให้สามารถ
จำแนกคำกริยาทั้งสามออกเป็น ๓ ชนิดด้วยกัน ลักษณะที่ใช้จำแนกมีดังต่อไปนี้ คือ

๑. การก (case) ของคำนามที่เป็นประธานที่เกิดกับคำกริยาทั้งสาม
๒. อรรถลักษณะ (semantic features) ของประธานที่เกิดกับคำกริยาทั้งสาม
๓. ลักษณะของคำกริยาในประโยคซ้อน

๓.๓.๒.๑ การกของคำนามที่เป็นประธานที่เกิดกับคำกริยาทั้งสาม

ก. การกของประธานของคำกริยาการิต "ทำ"

ประธานของคำกริยาการิต "ทำ" มีการกเป็นผู้กระทำ (agent) เช่น

ปรีดาทำโต๊ะล้ม

น้าทำกระจกแตก

ข. การกของประธานของคำกริยาการิต "ให้"

ประธานของคำกริยาการิต "ให้" มีการกเป็นผู้ก่อเหตุ (initiator) เช่น

เขาให้ฉันล้างชาม

แม่ให้เขาเช็ดโต๊ะ

ค. การกรของประธานของกริยาการิต "ทำให้"

ประธานของคำกริยาการิต "ทำให้" มีการกรเป็นเครื่องมือ (instrument) เช่น

ฉันทำให้เขาเสียใจ

ศักดิ์ทำให้แก้วอึ้ง

การกรของประธานของคำกริยาการิตทั้ง ๓ คำนี้ต่างกัน ทำให้เห็นว่ามี ความหมายต่างกัน คือ การกรของประธานของ "ทำ" เป็นผู้กระทำ หมายความว่าประธานเป็นผู้ลงมือทำอาการนั้น ๆ ซึ่งมีผลกับค่านามที่เป็นกรรมโดยตรง เช่น "ฉันทำกระจกแตก" ประธาน "ฉัน" เป็นผู้ทำอาการนั้นเองซึ่งมีผลโดยตรงกับกรรม คือ "กระจก"

* การกรของประธานของ "ให้" เป็นผู้ก่อเหตุ (initiator) หมายความว่า เป็นผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ อาจจะโดยการสั่งหรือขอร้อง แต่ประธานไม่ได้เป็นผู้กระทำ แต่ให้ประธานในประโยคข้อนี้เป็นผู้กระทำกริยา ซึ่งทำให้เกิดผลอีกต่อหนึ่ง เช่น "เขาให้ฉันล้างชาม" "เขา" ซึ่งเป็นประธาน ไม่ได้เป็นผู้กระทำกริยานั้น ๆ เอง แต่ให้ประธานของกริยาในประโยคข้อนี้ คือ "ฉัน" เป็นผู้ทำกริยานั้น ๆ ทำให้เกิดผลขึ้น

ส่วนการกรของประธานของ "ทำให้" เป็นเครื่องมือ (instrument) คือ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการนั้น ๆ ขึ้น ซึ่งเป็นการกระทำโดยตรงเช่นเดียวกับประธานของ "ทำ" แต่การกระทำนั้น ประธานทำไปโดยไม่ได้ตั้งใจกระทำ

๓.๓.๒.๒ อรรถลักษณะของค่านามซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของคำกริยาการิตในประโยคหลัก

ก. อรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ทำ"

คำกริยา "ทำ" มิใช่ต้องการค่านามซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กระทำเท่านั้น แต่ยังเจาะจงให้ค่านามนั้นมีอรรถลักษณะเฉพาะลงไปอีก กล่าวคือ ต้องมีลักษณะทางความหมายของสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งอาจจะ เป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ คือ
$$\left[\begin{array}{l} + \text{สิ่งมีชีวิต} \\ \pm \text{คน} \end{array} \right]$$
 ดังจะเห็นได้จากประธานของประโยคต่อไปนี้

[+ สิ่งมีชีวิต
+ คน]

แดง ทำ น้อง หกล้ม

มาลี ทำ ไม้ บรรทัด หัก

ประวิทย์ ทำ กระดาด ขาด

[+ สิ่งมีชีวิต
- คน]

แมว ทำ ขาม สกปรก

หนู ทำ บ้าน สกปรก

[- สิ่งมีชีวิต]

* ตู้ ทำ งาน แตก

* ไฟฟ้า ทำ น้ำ หก

จากตัวอย่างประโยคเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าประธานของคำกริยาการิต "ทำ" ต้องเป็นสิ่งที่มีชีวิต จะเป็นคนหรือไม่ใช่ก็ได้ เช่น แแดง, มาลี, ประวิทย์, สันติ และ แมว แต่ต้องไม่ใช่สิ่งไม่มีชีวิต ดังในประโยคตัวอย่าง

ข. อรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ทำให้"

ประธานของคำกริยาการิต "ทำให้" นอกจากจะมีการกเป็นเครื่องมือ (instrument) แล้ว ต้องมีอรรถลักษณะเป็นนามธรรมหรือไม่ใช่ก็ได้ คือ [+ นามธรรม] ถ้าคำนามนั้นมีอรรถลักษณะ [- นามธรรม] ก็อาจมีความหมาย [+ สิ่งมีชีวิต] หรือ [- สิ่งมีชีวิต] ถ้ามีความหมาย [+ สิ่งมีชีวิต] ก็อาจมีลักษณะทางความหมาย [+ คน] หรือ [- คน] ดังนั้นอรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ทำให้" จึงแบ่งได้เป็น ๔ อย่าง คือ

๑. [+ นามธรรม]

๒. [- นามธรรม
+ สิ่งมีชีวิต
+ คน]

๓. [- นามธรรม
+ สิ่งมีชีวิต
- คน]

๔. [- นามธรรม
- สิ่งมีชีวิต]

(๑) เมื่อประธานของคำกริยา "ทำให้" มีอรรถลักษณะ [+นามธรรม] เช่น

คำพูดของแถว่นทำให้เขาเจ็บใจ

สภาพของคนคูกทำให้เขาหงุดหงิด

ปัญหาเรื่องคนทำให้งานหยุดชะงัก

ความกลัวทำให้เราน้ำซึด

ความเมตตาของนายทำให้คนใช้ซื่อสัตย์

สิ่งแวดล้อมทำให้เด็กดี

การล่าสัตว์ทำให้เราตื่นเต้น

(๒) เมื่อประธานของคำกริยา "ทำให้" มีลักษณะทางความหมายเป็น

$\left[\begin{array}{l} + \text{นามธรรม} \\ + \text{สิ่งมีชีวิต} \\ + \text{คน} \end{array} \right]$

ลูกทำให้แม่ร้องไห้

ศักดิ์ทำให้เก๊าอึ้ง

คำทำให้ฉันเสียใจ

เขาทำให้เด็กโกรธ

(๓) เมื่อประธานของคำกริยา "ทำให้" มีลักษณะทางความหมายเป็น

$\left[\begin{array}{l} - \text{นามธรรม} \\ + \text{สิ่งมีชีวิต} \\ - \text{คน} \end{array} \right]$

วิวทำให้เขาจำอ้าว

หมาบ้าทำให้เขากลัว

งูทำให้เขาตกใจ

(๔) เมื่อประธานของคำกริยา "ทำให้" มีลักษณะทางความหมาย เป็น

- [- นามธรรม
- สิ่งมีชีวิต]

อาหารไทยทำให้เขาคิดถึงบ้าน

พายุเมื่อคืนทำให้ต้นไม้โค่นไปหลายต้น

กิ้งมดทำให้รุ่มชาติ

น้ำมันทำให้ปลาตาย

จะเห็นได้ว่าอรรถลักษณะของประธานของคำกริยา "ทำให้" อาจเป็นนามธรรมหรือไม่ใช่ก็ได้ ถ้าไม่ได้เป็นนามธรรมก็อาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ใช่ก็ได้ และสิ่งมีชีวิตก็อาจเป็นคนหรือไม่ก็ได้ ดังตัวอย่างข้างบน

ค. อรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ให้"

เช่นเดียวกับประธานของคำกริยาการิต "ทำ" ประธานของ "ให้" ต้องเป็นสิ่งมีชีวิต แต่มีข้อแตกต่างกับประธานของคำกริยาการิต "ทำ" คือ สำหรับ "ให้" สิ่งมีชีวิตนั้น ต้องมีลักษณะทางความหมาย [+ คน] เท่านั้น ดังนั้น ลักษณะทางความหมายของประธานของคำกริยาการิต "ให้" จึงเป็น $\left[\begin{array}{l} + \text{ สิ่งมีชีวิต} \\ + \text{ คน} \end{array} \right]$ เช่น

$\left[\begin{array}{l} + \text{ สิ่งมีชีวิต} \\ + \text{ คน} \end{array} \right]$

แม่ให้ลูกอ่านหนังสือ

ครูให้ฉันทำรายงาน

หมอให้เขาพักผ่อน

พ่อให้ฉันดูหนัง

ผมให้เขาซื้อบุหรี่

วิมลให้น้องไปนอน

จิมให้แมวนอนในตะกร้า

เล็กให้เขาสอนเลข

$\left[\begin{array}{l} + \text{ สิ่งมีชีวิต} \\ - \text{ คน} \end{array} \right]$

*แมวให้หมานอนในตะกร้า

*วัวให้คนไถนา

*หมูให้เขากินข้าว

*นกให้เขาจับหนอน

จะเห็นได้ว่าประโยคทางขวามือที่ประธานมีอรรถลักษณะ $\begin{bmatrix} + & \text{สิ่งมีชีวิต} \\ - & \text{คน} \end{bmatrix}$ เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ในเหตุการณ์ปกติ เราไม่สามารถจะพูดประโยคเหล่านี้ได้ อย่งไรก็ดี ในนิทานหรือเรื่องที่สมมุติขึ้น ถ้าเราตีค่าให้สิ่งมีชีวิตเหล่านี้มีสถานภาพเท่ากับคน ประโยคเหล่านี้ก็เป็นประโยคที่ใช้ได้โดยมีข้อแม้ของบุคคลาธิษฐาน. (personification)

๓.๔ สรุปอรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ทำ" "ให้" และ "ทำให้"
เราสามารถสรุปลักษณะของประธานของคำกริยาการิตที่ต้องตามด้วยประโยคซับซ้อนได้ด้วยตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ อรรถลักษณะของประธานของคำกริยาการิต "ทำ" "ให้" และ "ทำให้"

ไม่ใช่นามธรรม		นามธรรม	
สิ่งมีชีวิต	สิ่งไม่มีชีวิต		
คน	ไม่ใช่คน		
ทำ *	*	-	-
ให้ *	-	-	-
ทำให้ *	*	*	*

จากตารางจะเห็นได้ว่า

- ประธานของคำกริยาการิต "ทำ" จะมีอรรถลักษณะเป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งอาจจะเป็นคนหรือไม่ก็ได้
- ประธานของคำกริยาการิต "ให้" จะมีอรรถลักษณะเป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นคนเท่านั้น

๓. ประธานของคำกริยาการิต "ทำให้" จะมีอรรถลักษณะ เป็นสิ่งมีชีวิตที่อาจจะ เป็นคนหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังอาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต หรือนามธรรมได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า คำกริยาการิต "ทำให้" แสดงอรรถลักษณะของประธานซึ่งไม่มีข้อ จำกัดอันใดเลย เมื่อเทียบกับคำกริยาการิต "ให้" และ "ทำ" แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า คำกริยาการิต "ทำให้" มีที่ใช้นามากที่สุด และสามารถเกิดแทนที่ "ทำ" และ "ให้" ได้

๓.๕ คำกริยาในประโยคซ้อน

ในการวิเคราะห์คำกริยาในประโยคซ้อนของคำกริยาการิตในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ คือ ทฤษฎีของ เซฟ^๑ คำศัพท์ (terms) ที่ เนื่องเกี่ยวกับคำกริยาและคำนามก็กำหนดตามแนวคิดของ เซฟ ด้วยเหตุนี้จึงควรกล่าวถึงทฤษฎี ของเซฟว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไรเสียก่อน

๓.๕.๑ ทฤษฎีของเซฟ

เซฟถือว่าหน่วยที่สำคัญที่สุดในประโยคคือ หน่วยกริยา (Predicative elements หรือ verbs) ทุกประโยคจะต้องมีหน่วยกริยา โดยหน่วยกริยาอาจจะเกิดอย่างเดี่ยวก็ได้ หรืออาจจะมีหน่วยนาม (Nominal elements หรือ nouns) มาประกอบก็ได้ เช่น "กิน(ลิ)" เป็นประโยคที่มีหน่วยกริยาเกิดอย่างเดี่ยว ส่วนประโยค "เลี้ยงแห่ง" มีทั้ง หน่วยกริยาและหน่วยนาม หน่วยกริยาของประโยคนี้ คือ แห่ง หน่วยนาม คือ เลี้ยง

เซฟแบ่งประเภทของคำกริยาออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

๑. คำกริยาที่แสดงสภาพ (state verbs)
๒. คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพ (non-state verbs)

^๑Wallace L. Chafe, Meaning and the Structure of Language (Chicago: The University of Chicago Press, 1975), pp. 95-104.

ซึ่งแบ่งต่อไปได้อีกเป็น ๓ ชนิดย่อย คือ

๒.๑ คำกริยาที่แสดงขบวนการ (process verbs)

๒.๒ คำกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs)

๒.๓ คำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ (process-action verbs)

๓.๕.๑.๑ คำกริยาที่แสดงสภาพ

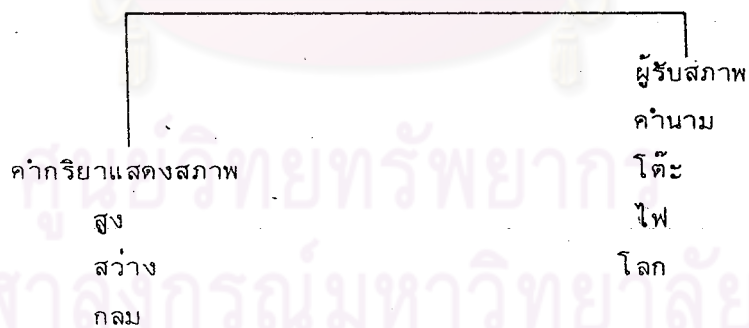
ประโยคต่อไปนี้ เช่น

โต๊ะสูง

ไฟสว่าง

โลกกลม

มีคำกริยาเป็นคำกริยาที่แสดงสภาพทั้งสิ้น คำกริยาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า คำนาม คือ โต๊ะ ไฟ และ โลก อยู่ในสภาพหนึ่งคือ สูง สว่าง และ กลม ตามลำดับ คำนามซึ่งเกิดกับคำกริยาแสดงสภาพจะมีบทบาทเป็นผู้รับสภาพ (patient) ในประโยคข้างบนนี้ ผู้รับสภาพ คือ โต๊ะ ไฟ และ โลก ตามลำดับ คำกริยาที่แสดงสภาพมีลักษณะดังแผนผังนี้

คำกริยาที่แสดงสภาพแตกต่างจากคำกริยาที่ไม่แสดงสภาพ เราอาจทดสอบความแตกต่างได้โดยการตั้งคำถามว่า เกิดอะไรขึ้นกับ _____? หรือ เกิดอะไรขึ้น? ซึ่งเป็นคำถามที่กล่าวถึงเหตุการณ์ผู้ใช้สภาพ คำกริยาที่แสดงสภาพจะตอบคำถามนี้ไม่ได้ เช่น

คำถาม เกิดอะไรขึ้น?

คำตอบ *ไฟสว่าง

แต่คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพจะตอบคำถามนี้ได้ เช่น

คำถาม เกิดอะไรขึ้น?

คำตอบ เขาหัวเราะ

เขาทำงานแตก

คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพจะเป็นเหตุการณ์หรือสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น นอกจากนี้เรายังสามารถเห็นข้อแตกต่างระหว่างคำกริยาที่แสดงสภาพและไม่แสดงสภาพได้อีก คือ ในภาษาอังกฤษ คำกริยาที่แสดงสภาพจะเติม -ing ไม่ได้ ส่วนในภาษาไทยนั้นก็คือ คำกริยาแสดงสภาพจะใช้กับคำว่า "กำลัง" ไม่ได้ เช่น "*โต๊ะกำลังสูง" แต่คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพจะเกิดกับคำว่า "กำลัง" ได้ เช่น "เขากำลังหัวเราะ"

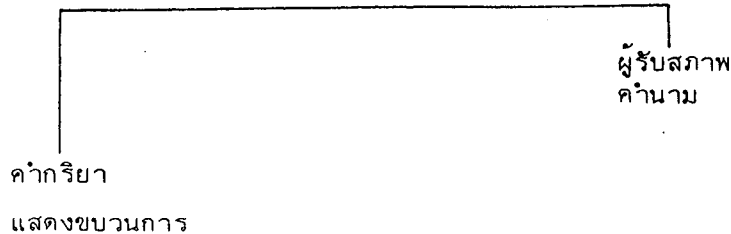
๓.๕.๑.๒ คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพ

คำกริยาที่ไม่ได้แสดงสภาพสามารถแบ่งเป็นชนิดย่อย ๆ ได้อีกเป็น ๓ ชนิด คือ คำกริยาที่แสดงขบวนการ คำกริยาที่แสดงการกระทำ คำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ คำกริยาเหล่านี้มีลักษณะร่วมซึ่งทำให้มันแตกต่างกับคำกริยาแสดงสภาพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วใน ๓.๕.๑.๑

ก. คำกริยาที่แสดงขบวนการ เช่น

ลือ เปียก

คำนาม "ลือ" มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังนั้น คำกริยาจึงเป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ ในประโยคที่มีคำกริยาเป็นคำกริยาแสดงขบวนการ คำนามจะมีบทบาทเป็นผู้รับสภาพ ลักษณะของคำกริยาที่แสดงขบวนการอาจเขียนเป็นแผนผัง ดังนี้

คำกริยาที่แสดงขบวนการสามารถตอบคำถามที่ว่า "อะไรเกิดขึ้นกับ _____?"

โดยในช่องว่างจะเป็นคำานาม เช่น อะไรเกิดขึ้นกับ เสือ? คำตอบก็คือ เสือ เปียก

๓.๕.๑.๒.๒ คำกริยาที่แสดงการกระทำ เช่น

นินรีง

เขาหัวเราะ

มาลีร้องเพลง

มีคำกริยา คือ รีง หัวเราะ และ ร้องเพลง ซึ่งไม่ได้แสดงสภาพ หรือ การเปลี่ยนแปลง แต่แสดงการกระทำ ซึ่งมีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้กระทำ

คำกริยาที่แสดงขบวนการต่างจากคำกริยาที่แสดงการกระทำ คือ ประโยคที่มีคำกริยาที่แสดงขบวนการจะตอบคำถามที่ว่า อะไรเกิดขึ้นกับ _____? เช่น อะไรเกิดขึ้นกับ นที?

คำตอบจะต้องเป็นประโยคที่มีคำกริยาที่แสดงขบวนการ เช่น "เขาตาย" ไม่ใช่ *เขาร้องเพลง ซึ่งมีคำกริยาที่แสดงการกระทำ ส่วนประโยคที่มีคำกริยาที่แสดงการกระทำจะตอบคำถามที่ว่า _____ ทำอะไร? เช่น มาลีทำอะไร? คำตอบคือ "เขาร้องเพลง" ซึ่งมีคำกริยาที่แสดงการกระทำ ไม่ใช่คำกริยาแสดงสภาพหรือขบวนการ เช่น "*เขาสูง" "*เธอตาย"

๓.๕.๑.๒.๓ คำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ

ประโยคที่มีคำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ เช่น

มานะทุบอิฐ

มีคำกริยา "ทุบ" เป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำพร้อมกัน กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของคำานาม "อิฐ" ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้รับสภาพ ในขณะที่เดียวกันก็มีการ

แสดงการกระทำโดยมีคำนาม "มานะ" เป็นผู้กระทำ ดังนั้น ในแง่ของความสัมพันธ์กับ
คำนาม คำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำจึงต้องมีทั้งผู้กระทำและผู้รับสภาพ

ประโยคที่มีคำกริยาชนิดนี้จะตอบคำถามได้ทั้ง ๒ ชนิด เช่น ในประโยค
"มานะทูปอริฐ" จะถามได้ว่า

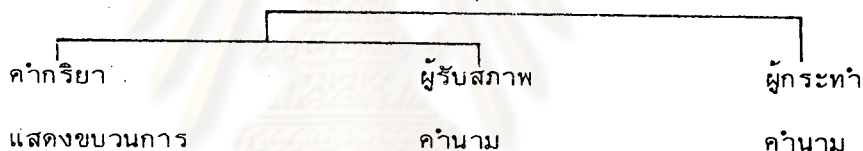
๑. มานะทำอะไร?

เขาทูปอริฐ

๒. อะไรเกิดขึ้นกับอริฐ?

อริฐแตก

ลักษณะของคำกริยาชนิดนี้จะ เขียน เป็นแผนผังได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ถ้าจะแบ่งคำกริยาตามแบบของเซฟแล้ว จะแบ่งได้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. คำกริยาที่แสดงสภาพ

๒. คำกริยาที่แสดงขบวนการ

๓. คำกริยาที่แสดงการกระทำ

๔. คำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ

ในการพิจารณาลักษณะของคำกริยาที่เกิดในประโยคชั้นต่อไปนี้จะใช้คำกริยา

๔ ชนิดของเซฟตามที่กล่าว

๓.๕.๒ คำกริยาที่เกิดในประโยคชั้นของประโยคที่มีคำกริยา "ทำ" เป็นคำกริยา
ที่แสดงขบวนการ เช่น

เขาทำ แก้ว หัก

เขาทำ โต๊ะ ล้ม

สุรินทร์ทำหนังสือขาด

มาลีทำไม้บรรทัดหัก

ดีกทำลูกโป่งแตก

หนูทำบ้านสกปรก

การที่ทราบว่าคำกริยาเหล่านี้ เป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการนั้น โดยใช้วิธีทดสอบด้วยการตั้งคำถาม คือ ถ้าสามารถตั้งคำถามว่า อะไรเกิดขึ้นกับ _____? ได้ ก็แสดงว่าคำกริยาในประโยคคำตอบเป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ เช่น เกิดอะไรขึ้นกับแก้ว? คำตอบคือ แก้วหัก ก็แสดงว่าคำกริยา "หัก" เป็นคำกริยาแสดงขบวนการ

๓.๕.๓ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนของประโยคที่มีคำกริยาการิต "ให้"

✓ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนของประโยคที่มีคำกริยาการิต "ให้" นั้น เป็นคำกริยาที่แสดงการกระทำ หรือ คือกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ

๓.๕.๓.๑ คำกริยาในประโยคซ้อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ-การกระทำ มีดังนี้

เขาให้ฉันทำกับข้าว

แม่ให้น้องกวาดบ้าน

พี่ให้ฉันทำการบ้าน

พ่อให้ฉันเลี้ยงน้อง

ยายให้คนครัวล้างจาน

๓.๕.๓.๒ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงการกระทำ

เช่น

เขาให้ศักดิ์หัวเราะ

ครูให้สมศรียืนขึ้น

ฉันให้เขาริ่งรอบสนาม

๓.๕.๔ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนของประโยคที่มีคำกริยาการิต "ทำให้"

คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนของประโยคที่มีคำกริยาการิต "ทำให้" นั้น เป็น คำกริยาที่แสดงการกระทำ คำกริยาที่แสดงขบวนการ หรือ คำกริยาที่แสดงขบวนการ- การกระทำ

๓.๕.๔.๑ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ^๑

เช่น

กิ่งไม้ทำให้ร่มขาด

น้ำมันทำให้ปลาตาย

๓.๕.๔.๒ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงการกระทำ

เช่น

พ่อทำให้น้องร้องไห้

นักเรียนทำให้ครูทะเลาะกัน

๓.๕.๔.๓ คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนที่เป็นคำกริยาที่แสดงขบวนการ-

การกระทำ เช่น

ทัศนียภาพทำให้เขาซื้อเสื้อตัวนั้น

แม่ทำให้เขาปลื้มธนาคาร

จิมทำให้ฉันกวาดบ้าน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑คำกริยาแสดงขบวนการบางคำมีรูปและเสียงเหมือนกับคำกริยาแสดงสภาพ เช่น "ขาด" อาจเป็นได้ทั้งกริยาแสดงสภาพ และ ขบวนการ ดังในประโยค "ผ้าขาด" และ "กิ่งไม้ทำให้ผ้าขาด" ในประโยคแรก ผ้าอยู่ในสภาพขาด แต่ในประโยคหลัง ผ้าเปลี่ยนสภาพจากไม่ขาดมาเป็นขาด กล่าวได้ว่าแม้ว่าจะมีรูปและเสียงคล้ายคลึงกัน แต่ความหมายและหน้าที่ของคำทั้งสองต่างกัน สามารถแยกจากกันได้

คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนของประโยคที่มีคำกริยาการริตที่แสดงเหตุการณ์ทั้งที่เป็นสาเหตุและที่เป็นผลตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถจะเขียนเป็นตารางให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๒ ลักษณะของคำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อนหลังคำกริยา "ทำ" "ให้" และ "ทำให้"

คำกริยาในประโยคซ้อน	ลักษณะของคำกริยา			
	ขบวนการ	การกระทำ	ขบวนการ-การกระทำ	สภาพ
คำกริยาหลังคำกริยา "ทำ"	*	-	-	-
คำกริยาหลังคำกริยา "ให้"	-	*	*	-
คำกริยาหลังคำกริยา "ทำให้"	*	*	*	-

เมื่อดูจากตารางที่ ๑^๑ และ ๒ ที่แสดงให้เห็นถึงอรรถลักษณะของประธานที่เกิดกับคำกริยา "ทำ" "ให้" และ "ทำให้" และลักษณะของคำกริยาในประโยคซ้อนหลังคำกริยาทั้งสามตามลำดับแล้วก็จะเห็นได้ว่า คำกริยาการริตที่เกิดในประโยคที่แสดงเหตุการณ์ทั้งที่เป็นสาเหตุและที่เป็นผลนั้น มีอยู่ ๓ ชนิด คือ

๑. คำกริยา "ทำ"
๒. คำกริยา "ให้"
๓. คำกริยา "ทำให้"

นอกจากจะเห็นความแตกต่างของคำกริยาการริตทั้งสามชนิดแล้ว ยังจะเห็นถึงความถี่ของการเกิดคำกริยาการริตแต่ละชนิด นั่นคือ จากตารางจะเห็นได้ว่า

^๑ หน้า ๒๔.

ก. คำกริยาการิต "ทำให้" จะมีโอกาสเกิดมากที่สุดเนื่องจากว่าประธานที่สามารถเกิดกับคำกริยา "ทำให้" นั้น อาจจะมีอรรถลักษณะได้ทุกอย่าง คือ อาจเป็นทั้งนามธรรมหรือไม่ก็ได้ เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ก็ได้ และเป็นคนหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ลักษณะของคำกริยาในประโยคซ้อนหลังคำกริยา "ทำให้" ก็เป็นได้ถึง ๓ ชนิดด้วยกัน คือ ขบวนการ การกระทำ ขบวนการ-การกระทำ

ข. คำกริยาการิต "ให้" จะมีโอกาสเกิดน้อยกว่าคำกริยา "ทำให้" เนื่องจากลักษณะทางความหมายของประธานของคำกริยาการิต "ให้" ต้องเป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นคนเท่านั้น ส่วนลักษณะของคำกริยาอาจเป็นได้ ๒ ชนิด คือ การกระทำ หรือ ขบวนการ-การกระทำ

ค. คำกริยาการิต "ทำ" จะเป็นคำกริยาที่มีโอกาสเกิดน้อยที่สุดในคำกริยาการิตทั้ง ๓ ชนิดนี้ เนื่องจากว่าคำกริยาในประโยคซ้อนหลังคำกริยา "ทำ" จะมีลักษณะได้อย่างเดียวคือ คำกริยาแสดงขบวนการ

ศูนย์วิจัยทางพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางสรุปแสดงการกและอรรถลักษณะของประธานและอรรถลักษณะของคำกริยา
ในประโยคซ้อนของประโยคการิต

	ทำ	ให้	ทำให้
<u>การกของประธาน</u>			
ผู้กระทำ (agent)	*		
ผู้ก่อเหตุ (initiator)		*	
เครื่องมือ. (instrument)			*
<u>อรรถลักษณะของประธาน</u>			
+นามธรรม	-	-	*
-นามธรรม	*	*	*
+สิ่งมีชีวิต	*	*	*
-สิ่งมีชีวิต	*	-	*
+คน	*	*	*
-คน	*	-	*
+สัตว์	*	-	*
-สัตว์	-	-	*
<u>คำกริยาที่เกิดในประโยคซ้อน</u>			
ขบวนการ	*	-	*
การกระทำ	-	*	*
ขบวนการ-การกระทำ	-	*	*
สภาพ	-	-	-

จากตารางสรุปทำให้เห็นว่ากรรขของประธานของคำกริยา "ทำ" "ให้" และ "ทำให้" แตกต่างกัน และคำกริยา "ทำให้" มีที่ใช้มากที่สุดเนื่องจากอรรถลักษณะของประธาน ไม่มีข้อจำกัดเลย และคำกริยาในประโยคซ้อนก็เป็นได้ทั้ง ๓ ชนิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย